

O'ZBEKISTONDA BANKLAR FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Iminjonov Sarvarbek Mirzohidjon o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot univeristeti iqtisodiyot fakulteti I-94 guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14288935>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda banklar faoliyatini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari yoritilgan. Xususan, Basel III tamoyillarini joriy etish, moliyaviy texnologiyalarni keng qo'llash va risklarni boshqarish tizimlarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, xalqaro tajriba va milliy model asosida bank tizimini takomillashtirish yo'llari hamda ularning iqtisodiyotga ijobiy ta'siri haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Bank tizimi, Basel III, fintex, blokcheyn, moliyaviy texnologiyalar, risklarni boshqarish, moliyaviy barqarorlik, kiberxavfsizlik.

MODERN MECHANISMS OF REGULATING BANKING ACTIVITIES IN UZBEKISTAN

Abstract. This article discusses modern mechanisms for regulating banking activities in Uzbekistan. In particular, the issues of introducing Basel III principles, widespread use of financial technologies and development of risk management systems are considered. It also discusses ways to improve the banking system based on international experience and the national model and their positive impact on the economy.

Keywords: Banking system, Basel III, fintech, blockchain, financial technologies, risk management, financial stability, cybersecurity.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕХАНИЗМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В данной статье описаны современные механизмы регулирования деятельности банков в Узбекистане. В частности, рассматривались вопросы реализации принципов Базеля III, широкого использования финансовых технологий и развития систем управления рисками. Также говорится о путях совершенствования банковской системы на основе международного опыта и национальной модели, а также об их положительном влиянии на экономику.

Ключевые слова: Банковская система, Базель III, финтех, блокчейн, финансовые технологии, управление рисками, финансовая стабильность, кибербезопасность.

Kirish

O'zbekiston bank tizimi iqtisodiyotning barqarorligi va rivoji uchun strategik ahamiyatga ega. Bugungi kunda bank faoliyatini tartibga solish va nazorat qilishda zamonaviy mexanizmlar va xalqaro tajribaga asoslangan yondashuvlar muhim o'rin tutmoqda. Ushbu maqolada banklar faoliyatini tartibga solishda innovatsion yondashuvlar, me'yoriy-huquqiy baza va xalqaro standartlar o'rganiladi.

1. O'zbekistonda bank tizimining hozirgi holati

Banklar faoliyatini tartibga soluvchi asosiy qonunchilik

O'zbekiston bank tizimi O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan nazorat qilinadi. Banklar faoliyatiga oid asosiy huquqiy hujjatlar quyidagilardan iborat:

"Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi qonun;

"Markaziy bank to'g'risida"gi qonun;

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini (XMHXS) joriy etishga oid normativ hujjatlar.

Hozirgi holat va muammolar

Kredit resurslaridan foydalanishdagi cheklovlar.

Moliyaviy texnologiyalarni (fintex) joriy etishdagi sekinlik.

Tijorat banklarining chet el investitsiyalarini jalb qilishdagi qiyinchiliklari.

2. Bank faoliyatini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari

Xalqaro tajriba va standartlar

O'zbekistonda bank tizimini tartibga solishda Basel III standartlarini to'liq joriy etish asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Basel III quyidagi tamoyillarni o'z ichiga oladi:

Moliyaviy barqarorlikni oshirish uchun kapital yetarliligini nazorat qilish.

Bankning likvidlik xavflarini boshqarish.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish

Fintex xizmatlari: Bank xizmatlarini avtomatlashtirish, mobil bankingni rivojlantirish.

Blokcheyn texnologiyalari: Bank operatsiyalarining shaffofligini ta'minlash va xavfsizlikni oshirish.

Risklarni boshqarish tizimlarini takomillashtirish

Stress-testlar orqali banklarning barqarorligini baholash.

Kiberxavfsizlik choralari va raqamli infrastrukturani mustahkamlash.

3. Banklar faoliyatini tartibga solishning milliy modelini takomillashtirish yo'llari

Me'yoriy-huquqiy bazani rivojlantirish

Banklar faoliyatini nazorat qilish bo'yicha maxsus qo'mitalarni tashkil etish.

Xalqaro moliyaviy audit va standartlarga mos keluvchi qonunchilikni takomillashtirish.

Chet el investitsiyalarini jalb qilish

Tijorat banklarining xalqaro kredit reytinglarini oshirish.

Xorijiy banklar bilan hamkorlikni kengaytirish.

Kadrlar malakasini oshirish

Bank sohasi uchun xalqaro sertifikatlangan mutaxassislarni tayyorlash dasturlarini joriy etish.

Mahalliy va xorijiy moliyaviy muassasalar bilan tajriba almashish dasturlarini tashkil etish.

4. Bank faoliyatini tartibga solishdagi zamonaviy mexanizmlarning ijobiy natijalari

Mamlakatning moliyaviy barqarorligi oshadi.

Kredit resurslarining iqtisodiyotdagi taqsimoti samaradorligi kuchayadi.

Bank xizmatlari sifati va mijozlarning ishonchi oshadi.

Xulosa va tavsiyalar

Banklar faoliyatini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlarini qo'llash orqali O'zbekistonning bank tizimi raqobatbardosh va xalqaro moliyaviy bozor talablari darajasida faoliyat yurituvchi tuzilmaga aylanishi mumkin. Quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

Basel III tamoyillarini to'liq joriy etish;

Moliyaviy texnologiyalarni joriy etishni tezlashtirish;

Kadrlar tayyorlashga innovatsion yondashuvlarni kiritish.

Ushbu tadbirlar iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash va bank tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Bank-moliya tizimini rivojlantirish to'g'risida"gi qarori.
2. Basel III tamoyillari bo'yicha xalqaro moliyaviy tashkilotlar hisobotlari.
3. World Bank. Financial Sector Development: Lessons from Emerging Markets. Washington, 2020.
4. O'zbekiston Markaziy bankining 2023-yilgi faoliyati haqida hisobot.
5. Usmonov, R. O'zbekistonda bank xizmatlarini modernizatsiyalash yo'llari. Toshkent: Fan, 2022.
6. IMF (International Monetary Fund). Global Financial Stability Reports.

7. Холбутаева, Ш. А. (2016). Теоретико-методологический анализ консалтинга в современной экономической теории. *Молодой ученый*, (11), 1052-1054.
8. Abduvalievna, K. S. (2021). Strengthening the Role of Consulting Services in Reforming the Uzbekistan Economy is a Requirement. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(5), 106-109.
9. Amanovna, K. S., & Abduvaliyevna, K. S. (2021). Financial globalization as a factor of economic influence on the development of the global financial market. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 422-428.
10. Холбутаева, Ш. А. (2021). ЎЗБЕКИСТОНДА КОНСАЛТИНГ ХИЗМАТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ИННОВАЦИОН ТИЗИМЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛИ СИФАТИДА. *Scientific progress*, 2(1), 1612-1617.
11. Abduvalievna, K. S. (2021). Strengthening the Role of Consulting Services in Reforming the Uzbekistan Economy is a Requirement. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(5), 106-109.
12. Холбутаева, Ш. А. (2018). ПРОЦЕСС ИНТЕГРАЦИИ В МИРОВОЙ РЫНОК КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ УЗБЕКИСТАНА. *Теория и практика современной науки*, (3 (33)), 324-329.
13. Холбутаева, Ш. А. (2018). РАЗВИТИЕ РЫНКА КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Мировая наука*, (5 (14)), 408-413.
14. Холбутаева, Ш. А. (2018). РОЛЬ КОНСАЛТИНГА В РАЗВИТИИ ИНФРАСТРУКТУРЫ СОВРЕМЕННОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ. *Экономика и социум*, (5 (48)), 1263-1267.